

Beszámoló

„Az új Élelmiszertörvény végrehajtásának tapasztalatai, valamint a „szívbarát” élelmiszerek kritérium-rendszere és tápérték-jelölése” témájú rendezvényről

A nagyszabású szakmai rendezvényt az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottság (EOQ MNB), a Magyar Élelmiszerminősítő Társaság (MÉT) és a Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet (KÉKI) közösen készítette elő. Megtartására a Földművelésügyi Minisztérium konferenciatermében 1997. október 15-én került sor, amelyen mintegy 150 ipari, kereskedelmi, hatósági, minisztériumi, kutatóintézeti és felsőoktatási szakember vett részt. Időszakosan közel 30 egyetemi hallgató is részt vett a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetemről, a Gödöllői Agrártudományi Egyetemről és a Budapesti Műszaki Egyetemről.

A bejelentkezett résztvevők a következő kiadványokat kapták meg:

- Az élelmiszerekről szóló 1995. évi törvény, a végrehajtásáról szóló 1/1996. (I. 9.) FM-NM-IKM együttes rendelet és a módosítására kiadott 35/1996. (XI. 30) FM-NM-IKM együttes rendelet szövege és kommentárja
- "Szívre egészséges tápanyag-összetételű élelmiszerek tanúsító védjegyének kritériumrendszere és tápértékjelölése" - 2. tervezet
- "Szívre egészséges tápanyag-összetételű élelmiszerek tanúsító védjegyének eljárási szabályzata" - 3. tervezet

Ezzel kapcsolatban minden jelentkező lehetőséget kapott észrevételeinek, kérdéseinek, problémáinak közlésére, amelyek a délutáni ülésre tervezett konzultáció során napirendre kerültek megvitatás céljából és a megfelelő válaszok kialakítása érdekében.

A rendezvényen, melyet Dr. Molnár Pál, az EOQ MNB elnöke vezetett minisztériumi és hatósági vezető tisztviselők, valamint kutatóintézeti vezetők tartottak előadást.

Dr. Rácz Endre, a Földművelésügyi Minisztérium Élelmiszeripari Főosztályának osztályvezetője "Az új Élelmiszertörvény végrehajtásának eddigi eredményeiről és soron következő feladatairól" tartott előadást. Tájékoztatót a törvényalkotással és értelmezéssel kapcsolatos néhány problémáról. Több esetben szükség volt az illetékes hatóságok (FM, ÁNTSZ, ÁÉÉÁ, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség) közös állásfoglalására; így például a feldolgozott élelmiszer fogalmának, a csomagolások felülete reklám célú felhasználásának, a régi jelöléseket hordozó csomagolások forgalomban tarthatóságának kérdésében. Több témában várható a

szabályozás módosítása, például a tudományos eredmények felhasználása, a higiéniai direktívák kidolgozása, a HACCP széleskörű elterjesztése, az ellenőrzés szintjének szabályozása területén. Az EU belépési tárgyalások során felül kell vizsgálni a hazai és az uniós szabályozás közötti eltéréseket, mivel a jelenleg fennálló - de feltehetőleg átmeneti - engedélyeztetési rendszer szigorúbb és részletesebb, mint a közösségi szabályozás.

Gyaraky Zoltán, a Fővárosi Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrző Állomás főmérnöke beszámolt az Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrző Állomások az új Élelmiszertörvény végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatairól és részletesen kitért a jelöléssel kapcsolatos eredményekre, problémákra, nyitott kérdésekre. Az engedélyezés területén az alábbiak tapasztalhatók: hiányos mellékletekkel felszerelt, pontatlanul kitöltött engedélyeztetési kérelmek; a "gyártó megnevezésé"-nek, "telephely"-nek meggyénként eltérő értelmezése; a látványpekcségek ipari vagy kereskedelmi besorolása; ipari jellegű és vendéglátóipari célú termelés elhatárolása. A gyártmánylapokkal kapcsolatban annak ellenére, hogy a törvény egyértelműen fogalmaz, gyakori a kérdés, hogy mikor kell és mikor nem kell azokat kiállítani és gyakran kifogásolható a gyártmánylapok kezelése is a termelőknél. Bolti ellenőrzések során gyakran találhatók lejárt határidejű, forgalomban tartási engedéllyel nem rendelkező termékek. A jelölések alkalmazásában: a betűméretek, az ábrák, a tömeg- és tápérték-adatok, a minőségmegőrzési idő tekintetében gyakoriak a szabálytalanságok.

Dr. Biacs Péter, a Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet főigazgatója "A Szívbarát program szerepe és feladatai az egészségesebb hazai táplálkozás megvalósításában" címmel tartott előadást. Az előadó a kétéves program indításának félidejében annak fő célkitűzéseit foglalta össze. A lakosság egészségügyi helyzetének javítása érdekében a táplálkozási rizikófaktorok csökkentése szükséges.

Dr. Gaál Ödön, főosztályvezető, az Országos Élelmezési és Táplálkozástudományi Intézet munkatársa, "A szívre egészséges tápanyagösszetételű élelmiszerek tanúsító védjegyének kritériumrendszere és tápérték-jelölése" témáról számolt be. Hangsúlyozta, hogy a megfelelő minőségű élelmiszerek között nincs olyan, amit egészséges ember nem fogyaszthat, de célszerű megválogatni, hogy mikor, mit és mennyit iktatunk be az egyes élelmiszerekből étrendünkbe. A szívbarát étkezési programba is beilleszthető minden élelmiszer megfelelő mennyiségben és gyakorisággal, de külön kiemelte azokat, amelyeket valamilyen szempont alapján kedvezőbbnek minősíthetünk. Az egészség megőrzése szempontjából különös jelentősége van a megfelelő testtömegnek. Célszerű testtömegünket az ideális érték körül tartani. Egy átlagos fizikai aktivitású felnőtt ember napi energia-szükséglete mintegy 10.000 kJ (2400 kcal). Tömegegységre számolva a legtöbb energiát a **zsírok** szolgáltatják. Ebből

levonható az a következtetés, hogy aki csökkenteni akarja a testtömegét, annak célszerű zsírbevitelét korlátozni. A napi energia-bevitelnek nem több mint 30%-a származhat zsírokból. A zsírokból előforduló zsírsavak három főcsoportba oszthatók:

1. telített zsírsavak, amelyek nem tartalmaznak a szénláncban kettős kötést,
2. egyszeresen telítetlen zsírsavak, amelyek a szénláncban egy kettős kötést tartalmaznak,
3. többszörösen telítetlen zsírsavak, amelyek a szénláncban két vagy több kettős kötést tartalmaznak.

Az ajánlások szerint a telített zsírsavak mennyisége a teljes energia-bevitelnek 10%-át, az egyszeresen telítetlen zsírsavaké 12%-át, a többszörösen telítetlen zsírsavaké 6-8%-át tegye ki. A tengeri halak olaja különösen értékes, mert olyan zsírsavakat tartalmaz, amelyek csökkentik a vérrög-képződés valószínűségét az érrendszerben.

A zsírszerű anyagok közé tartozik a **koleszterin** is. Az emberi szervezet képes a szükséges mennyiség előállítására. Túlzott mértékű bevitele növeli a szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának valószínűségét. Ezért a táplálkozási ajánlások szerint naponta legfeljebb 300 mg koleszterint célszerű fogyasztani.

A **szénhidrátok** szervezetünk másik jelentős energiaforrását jelentik. A táplálkozási ajánlások szerint a napi energia-bevitelnek 55-60%-át célszerű szénhidrátokkal biztosítani. Ajánlott, hogy a kis molekulatömegű cukrok fogyasztása ne haladja meg az összes energia 10%-át (kb. 60 g naponta), a többi fogyasztás a komplex szénhidrátokból származzon.

Számos előnyös tulajdonságuk miatt az **élelmi rostok** napi bevitelére 20-25 g ajánlott. A zöldségfélék, a gyümölcsök, a teljes kiőrlésű gabonatermékek fogyasztása növeli a rostbevittet.

Az aminosavakból felépülő **fehérjék** a szénhidrátokkal azonos energiaértéket képviselnek. Elsősorban mint a szervezet építő-anyagai és nem mint energiaforrás fontosak. Vegyes táplálkozás esetén 60-80 g fehérje biztonsággal kielégíti egy felnőtt ember napi szükségletét.

Az **ásványi anyagok** közül a **nátrium** szerepére fontos a figyelmet felhívni. A magyar táplálkozási szokások (túlzott sózás) mellett az ajánlott napi 2000 mg helyett, ennek 4-szeresét fogyasztjuk átlagosan.

Dr. Szabó Erzsébet a Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet osztályvezetője "A szívre egészséges tápanyag-összetételű élelmiszerek tanúsító védjegyének eljárási szabályzatát"-ról tartott előadást.

A tanúsító védjegy tulajdonosa a Népjóléti Minisztérium. A Tanúsító Testület táplálkozástudományi szakemberekből, továbbá a terméktanúsítás

és minőségellenőrzés területén elismert olyan független szakértőkből álló testület, amely többségi szavazással első fokon dönt a tanúsító védjegy elnyeréséről. A Tanúsító Testület ad hoc működik a benyújtott tanúsítási pályázatok számának függvényében. A Tanúsító Testület elsősorban a Nemzeti Akkreditáló Testület által a szükséges vizsgálatokra akkreditált és mások által elfogadott laboratórium vizsgálati eredményét fogadja el hitelesnek a tanúsítási folyamatban. Pályázhat minden olyan élelmiszer-előállító, -forgalmazó és -importőr, aki a Nevezési lap benyújtásával elfogadja a pályázati feltételeket.

A Tanúsító Testület a szívre kedvező tápanyag-összetételt tanúsító védjegy pályázat elbírálásánál alapul veszi:

- a termék jelölését vagy a címke tervezetét, különös tekintettel a tápérték jelölésére,
- a termék deklarált és a laboratóriumi vizsgálatokkal megállapított összetételi jellemzőit,
- a forgalomba hozatal - jogszabályokban előírt - feltételeinek teljesítését,
- a termék érzékszervi tulajdonságait és
- a szükséges mértékű termékvédelem (csomagolás) megvalósítását.

A pályázók pályázatuk benyújtása során szaktanácsadásra és a szükséges kiegészítő tájékoztatásra számíthatnak.

Az előadásokat követő konzultáció során elhangzott, hogy a türelmi idő lejártával az új Élelmiszer törvényben előírt jelölési kötelezettségek 1998. január 1-től maradéktalanul teljesítendőek. A felmérések a nagyobb élelmiszerelőállítóknál kedvező képet mutatnak. Az EU előírásoknak megfelelő hazai jelölési előírások elsősorban a fogyasztók hiteles tájékoztatását hivatottak szolgálni. Az ÉFOSZ által összegyűjtött problémák közül elsősorban az Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomások jóváhagyási gyakorlata közötti különbségek kaptak nagyobb hangsúlyt. Nehézségeket okoz az is, hogy a kisebb élelmiszerelőállítók nem hajlandók és sokszor nem is képesek a jogszabályi előírások teljes körű betartására. A piaci verseny tisztaságát nagyban elősegítené a Magyar Élelmiszerkönyv hiányzó lapjainak mielőbbi kidolgozása, elfogadása és közzététele.

A szívbarát élelmiszerek kritériumrendszerével kapcsolatban többen a bővítést és a szélesebb körű értelmezést vetették fel. Az eljárási rend bonyolultnak tűnik, de a jogszabályokban és a vonatkozó szabványokban rögzített elvek rugalmasan alkalmazhatók. Megjegyzendő, hogy a rendezvény óta beérkezett szóbeli felvetések szinte kizárólag a meghirdetés időpontjára, annak sürgetésére és egyes értelmezési kérdésekre irányultak.

Komáromy Attiláné